

SMI

STOCKHOLMS
MUSIKPEDAGOGISKA
INSTITUT

YouTube – den nya gitarrläraren

*- En kvalitativ undersökning av fem gitarrpedagogers
inställning och användande av YouTube i sin undervisning–*

Examensarbete
musikpedagogikexamen
Vårterminen 2018

Poäng 15

Författare: Mikko Hildén

Handledare: Ketil Thorgersen

Sammanfattning

I arbetet undersöks hur fem gitarrpedagoger uppfattar sig använda webbplatsen YouTube i sin undervisning, hur de använder sig av YouTube rent praktiskt och om de anser att det har förändrat deras arbetssituation, deras attityd till YouTube och hur de ser på framtiden när det gäller YouTube och gitarrundervisning. Fem respondenter med olika ålder och yrkeserfarenhet har intervjuats. Syftet var att undersöka hur gitarrlärarna förhåller sig till YouTube och liknande tjänster samt hur tekniken påverkar deras arbetssituation.

I bakgrunden behandlas frågor som gör ämnet relevant: faror och fördelar med YouTube. Jag redogör YouTube:s historik och olika synsätt på hur det kan påverka undervisning. Här presenteras tidigare forskning och litteratur i frågan huruvida teknik kan vara bra eller dåligt i en undervisningssituation. Vidare presenteras det sociokulturella perspektivet: hur vi som människor skapar redskap för att agera med omvärlden och hur vi formas av de kulturella situationer vi befinner oss i. Resultatet visar att de intervjuade lärarna är positivt inställda till YouTube och använder tekniken som inspiration, som en förlängning av lektionen samt för att bredda sina egna kunskaper. De tillfrågade lärarna ser inga problem med YouTube förutom att det är lätt att bli överväldigad och distraherad av mängden information som finns där och därför behövs läraren som en ledsagare i informationsdjungeln. Tillgången till YouTube i undervisning gör att både lärare och elev kan låta sig inspireras av det enorma utbud som YouTube innebär. Undersökningen visar att läraren kan låta inspireras och upptäcka ny musik tillsammans med eleven och på så sätt stimulera lärandet.

Sökord: YouTube, gitarrundervisning, sociokulturella redskap, musikpedagogik, IKT, kulturskolan

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING.....	II
FÖRORD.....	V
1 INLEDNING.....	1
1.1 SYFTE.....	3
1.2 DEFINITIONER OCH BEGREPP.....	5
2 BAKGRUND.....	5
2.1 ETT HISTORISKT PERSPEKTIV.....	5
2.1.1 <i>YouTube</i>	5
2.1.2 <i>YouTube som utbildningsmedium</i>	5
2.1.3 <i>Webb 2.0</i>	6
2.1.4 <i>PlayAlong</i>	6
2.2 TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR OCH FORSKNING I ÄMNET.....	7
2.3 TEORETISKT PERSPEKTIV.....	9
3 METOD, INTERVJU.....	11
3.1 URVAL.....	12
3.2 GENOMFÖRANDE.....	13
3.3 TILLFÖRLITLIGHET.....	13
3.4 BEARBETNING OCH ANALYSER.....	14
3.5 ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	14
4 RESULTAT.....	14
4.1 FÖRDELAR FÖR LÄRAREN.....	14
4.1.1 <i>YouTube som extralektion</i>	14
4.1.2 <i>YouTube som visuellt instuderingsverktyg för läraren</i>	15
4.1.3 <i>Möjlighet att kunna hålla sig ajour med ny musik och bredda genrekunskaper</i> ...	16
4.1.4 <i>YouTube som inspiration</i>	17
4.2 VEM GYNNAS AV INFORMATIONSTEKNIKEN?.....	17
4.2.1 <i>Ökar elevinflytandet?</i>	17
4.2.2 <i>YouTube som kulturspridare</i>	18
4.2.3 <i>Identitetsskapande för eleven</i>	18
4.3 VAD KAN YOUTUBE-LEKTIONERNA INTE GÖRA?.....	18
4.3.1 <i>Feedback till eleven</i>	19
4.4 FRAMTIDSVISIONER.....	20
4.5 PROBLEM MED YOUTUBE I UNDERVISNINGEN.....	21
4.5.1 <i>Avsaknad av kvalitetskontroll</i>	21
4.5.2 <i>För mycket valfrihet/information</i>	21
4.6 GITARRLÄRAREN SOM GUIDE/LEDSAGARE.....	22
4.7 SAMMANFATTNING.....	22
5 DISKUSSION.....	22
5.1 YOUTUBE UR ETT SOCIOKULTURELLT PERSPEKTIV.....	23
5.2 METODDISKUSSION.....	23
5.3 KONSEKVENSER AV YOUTUBE I UNDERVISNING?.....	24

5.4 PEDAGOGERNA SER FÅ PROBLEM MED YOUTUBE.....	24
5.5 EGNA REFLEKTIONER.....	25
5.6 ETT ORD OM UPPHOVSRÄTTSFRÅGAN.....	26
5.7 VIDARE FORSKNING.....	26
LITTERATURLISTA.....	27
BILAGOR.....	30
BILAGA I: INTERVJUFRÅGOR.....	30

Förord

Ett stort tack till min handledare Ketil Thorgersen för all hjälp som jag fått under arbets gång. Tack också till examiner Annika Falthin för råd och synpunkter och all hjälp med färdigställandet av uppsatsen. Även tack till Caroline Donath, Anna Ericsson och Barbro Hildén.

Jag vill tacka respondenterna, utan er så hade det inte blivit någon forskning.

1 Inledning

Vi formar våra verktyg, sen formar våra verktyg oss.

Marshall McLuhan¹

I mitt arbete som gitarrpedagog har jag under senare tid kommit att använda Internet och framförallt sajten YouTube i min undervisning. Efter att ha tagit ett uppehåll på fyra år från undervisning upptäckte jag att det hade skett många förändringar under tiden jag varit borta. Även om tekniken fanns tillgänglig redan innan mitt uppehåll så var den inte så vanligt förekommande och jag började använda denna teknik efter mitt uppehåll. Plötsligt hade eleverna musiken i sina telefoner och tillgång till Internet hela tiden. Om en elev ville spela en viss låt så kunde han helt plötsligt få tillgång till den låten direkt. Förut så hade läraren behövt skriva ner vilken låt eleven önskade lära sig och sedan hade han behövt få tag på den låten. Utöver detta så behövde läraren ägna tid åt att transkribera låten om det inte gick att hitta noter. Detta är naturligtvis tidskrävande men även kostsamt då CD-skivor och noter är dyrt. Själv brukade jag springa till stadsbiblioteket och låna böcker och noter åt mina elever. Problemet är då att trots att biblioteket är bra och gratis är det ofta dåligt uppdaterat. För att hitta den senaste hitlåten så är inte biblioteket den bästa informationskällan.

Den stora förändringen som den nya informationstekniken medförde var dock att helt plötsligt så gick det inte bara att lyssna på en låt omedelbart, man kunde även hitta ett YouTube-klipp där någon lär ut låten. Ofta finns massvis med YouTube-lektioner om låten är populär. På ett sätt så har en ny pedagog dykt upp, även om den inte är fysiskt närvarande så finns den i rummet. Eva Georgii-Hemming och Victor Kvarnhall (2011) kallar denna pedagog för den ”digitala pedagogen”.

Denna nya situation som jag upptäckte att jag befann mig i öppnade en mängd nya möjligheter. Jag kan lära mig en låt tillsammans med en elev under lektionen. Jag sparar massor av tid då jag inte behöver leta upp en låt i en notaffär eller liknande. Men samtidigt så uppstod problem. Varför är så många av YouTube-lektionerna av så dålig kvalitet? Det verkar inte finnas någon kvalitetskontroll av vem som lägger upp en lektion utom möjligtvis hur många så kallade ”views”² klippet har. Men är stor popularitet ett bevis för att något har kvalitet? Den stora frågan som dök upp var dock vad denna teknik ger för förutsättningar för oss som gitarrlärare. Behövs vi i framtiden? I Svenska Dagbladet gick det för ett tag sedan att läsa att antalet inskrivna elever på Kulturskolan i Stockholm har sjunkit med 1044 på två år (Wennersten, 2010) Samt att Kulturskolan fått ett sparbeting på 4.6 miljoner kr och att vissa av dessa besparingar sker på personalsidan. ”–Det kommer att bli färre pedagoger, men förhoppningen är att barnen inte ska märka besparingarna. Vi tittar på IT som ett komplement, så att pedagogerna kan jobba med fler elever samtidigt, säger Marion Hauge Lindberg (Kulturskolechef i Stockholm, min anmärkning)” (SVD 28 mar, 2010) Det vore intressant att veta vad det

¹ Citat från *IT och renässansmänniskans återkomst* Sturmark (1997)

² YouTube:s system att mäta ett videoklipps popularitet, hur många eller åtminstone hur många gånger det setts.

är för "IT-komplement" som hon pratar om. Kommer vi att sitta och undervisa våra elever på ett forum på nätet istället för på en kulturskola eller kommer kanske kulturskolan att flytta in på nätet? Alternativt kanske pedagogen kommer att behövas ännu mer. Jag undrar också om jag är ovanlig då jag använder YouTube i min undervisning eller om de flesta gitarrlärarna gör det. Andra pedagoger kanske har tillgång till nyare teknik som jag inte ens känner till.

Äldre personer säger ibland att "det var bättre förr". De kanske menar att när vi var tvungna att anstränga oss för att få information så blev den mer värdefull. Viss forskning som Harvardstudien *Google Effects on Memory: Cognitive Consequences of Having Information at Our Fingertips* (Sparrow, Liu & Wegner, 2011) tyder på att tekniken gör att vi kommer ihåg eller lär oss saker sämre än förut. "The results of four studies suggest that when faced with difficult questions, people are primed to think about computers and that when people expect to have future access to information, they have lower rates of recall of the information itself and enhanced recall instead for where to access it" (Sparrow, Liu & Wegner, 2011 s.1). Jag sitter till exempel själv just nu och låter programmet som jag använder att automatisk rätta till mina stavfel. Vissa är rädda att YouTube är för fokuserat på sådant som snabbt fångar vår uppmärksamhet och det finns en rädsla att vi reducerar information till små fragment som saknar kontext. I värsta fall kanske YouTube till och med bidrar till att sänka allmänhetens koncentrationsförmåga. I Harvardstudien hävdas till och med att informationstekniken fungerar som en förlängning av det mänskliga minnet. "The Internet has become a primary form of external or transactive memory, where information is stored collectively outside ourselves" (Sparrow, Liu & Wegner, 2011 s.1). Säljö (2013) kallar detta för externalisering av mänskliga erfarenheter: inskriptioner och externa minnessystem. Människan har helt enkelt förmågan att "lägga ut" spår av sina insikter i omvärlden genom att skapa artefakter (Säljö, 2013). Däremot är det inte bara att hämta ut den här "sparade" informationen hur som helst. De är enligt Säljö bara redskap som förutsätter ett aktivt subjekt, man måste rekonstruera informationen. Vissa gitarrpedagoger kanske menar att den tidigare begränsningen av tillgång till information var någonting bra. Jag kommer själv ihåg att när jag hade köpt en skiva så gick jag hem och lyssnade på hela skivan från början till slut. Nu kan jag ha tusentals låtar i telefonen utan att veta vad jag ska lyssna på.

Författaren och utbildningsföreläsaren Marc Prensky talar om så kallade *digital immigrants* och *digital natives* (Prensky, 2001). Det vill säga de som har vuxit upp med tekniken till skillnad från oss som har varit tvungna att lära oss hantera den vid vuxen ålder. Det är en intressant dynamik som uppstår när eleven kanske till och med vet mer om hur redskapen används i undervisningen än vad läraren gör.

Idag finns nästan all världens musik att tillgå genom våra telefoner då borde det bli lättare för eleven att önska låtar. När jag själv gick i den kommunala musikskolan så skaffade jag helt enkelt de böcker som läraren sa åt mig att skaffa och jag spelade det som jag blev tillsagd att spela. Jag spelade klassisk gitarr för att det var det som erbjöds men det var inte det jag lyssnade på hemma, jag lyssnade på rock som de flesta andra i min ålder där jag växte upp. Elgitarr var något som jag lärde mig själv hemma. Som jag såg det så var de klassiska gitarrlektionerna något som skulle hjälpa min teknik och notläsning så att jag skulle förstå musik bättre. Jag hade inte tänkt att bli konsertgitarrist. Tanken att jag skulle kunna ta med elgitarren till en lektion och önska

vilken låt som helst att spela med min gitarrlärare hade jag förmodligen skrattat åt då. Men det är mycket möjligt att andra på den skolan gjorde det, jag bara förutsatte att musikskolan var en plats där det spelades i den klassiska traditionen. Hade det varit bättre om jag hade fått spela just det som jag gillade att lyssna på just då? Hade det inspirerat mig mer? Eller var det bra för mig att spela klassisk gitarr då det gav mig inte bara färdigheter som jag annars inte fått utan även glädjen att upptäcka den klassiska gitarmusiken. Ska eleven alltid bestämma vad som ska göras på lektionen eller har läraren ett ansvar att dela av sitt förhoppningsvis rika musikkännedom?

Jag tror att många gitarrlärare känner igen sig i följande scenario: en lärare har studerat på hög nivå i många år och ägnat sig åt musik under större delen av sitt liv. Detta gör att han har utvecklat en sofistikerad musiksmak, det kan vara inom klassiskt, Jazz eller något annat. Förmodligen inser pedagogen att eleverna inte kommer att ha samma musiksmak som läraren men han kanske inte är beredd på att kvalitetsskillnaden på det han själv gillar och det eleven gillar kommer att vara så stor. Hur förhåller sig en gitarrpedagog som har studerat Bach till situationen då en elev kommer med ett YouTube-klipp med den senaste låten som har gått "viral"³? Påverkar YouTube dynamiken mellan finkultur och skräpkultur? Som Magnus Persson poängterar i *Populärkulturen och skolan* (Persson, 2000) så finns eller åtminstone har det funnits en motsättning mellan den fina och den folkliga kulturen i skolan. Han menar att det finns en problematik för skolan när den ska konkurrera med populärkulturen som eleverna konsumerar på fritiden men samtidigt utveckla en pedagogik som inbegriper medierna (Persson, 2000). Hur konkurrerar en gitarrlärare med en gammal Bachbok med det som eleven har i sin smartphone? Vissa kanske till och med menar att skolan ska skydda eleven mot popkultur som kan vara rent skadlig? Eller är det kanske så att gitarrläraren kan använda samma teknik för att inspirera eleven? Det kanske är mycket roligare att lära sig Bach med hjälp av YouTube istället för en gammal sliten bok? "Skolan bör därför arbeta med att öka elevernas möjligheter att lära sig att förstå, att ta till vara och att använda sig av kulturen, snarare än att motverka den, även om förståelsen också handlar om att dekonstruera och att kritiskt granska" står det i skolkommittén (Persson 2000, s. 17) Med kultur menas här populärkultur. När en elev kommer till lektionen med en låt som denne har hittat på YouTube (men som läraren tycker är avskräckande) så går det alltså att integrera låten i undervisningen utan att helt avfärda den. Eller att låtsas som man gillar den för att tillfredsställa eleven.

1.1 Syfte

Studiens syfte är att undersöka hur fem gitarrpedagoger reflekterar kring relationen mellan Internet-tjänsten YouTube och gitarrundervisning. Mot bakgrund av vad som beskrivits i inledningen och att jag själv allt mer använder YouTube i undervisning ville

³ En så kallad YouTube-sensation. Ett klipp som spritts via sociala medier.

jag undersöka andra verksamma gitarrpedagogers inställning till fenomenet. För att uppfylla syftet har jag formulerat följande frågor.

- Hur beskriver gitarrpedagogerna att de använder YouTube och liknande webbtjänster (Yousician och Spotify med mera) i sin undervisning?
- Har det förändrat deras arbetssituation och i så fall hur?
- Vilka är för- och nackdelarna? Finns det faror?
- Vem gynnas och missgynnas enligt respondenterna av den digitala teknik som YouTube erbjuder?
- Vad kan en traditionell gitarrundervisning göra som inte den ”digitala läraren” kan?

Frågeställningen baseras på tanken att gitarrlärare kanske använder YouTube slarvigt och att det i så fall riskerar försämra undervisningen i förhållande till hur det gick till när undervisningen bedrevs på ett ”klassiskt” sätt, det vill säga med noter och metodböcker och instruktioner från pedagogen. Eller att det tvärtom är ett fantastiskt redskap som borde användas mer i till exempel kulturskolan. Vissa menar att musikundervisning är hopplöst efter när det gäller ny teknik och att notskrift fortfarande är det vanligaste mediet att lagra och distribuera musik i musikskolorna (Kempe & West, 2010). Men kanske traditionalisterna har rätt? Är den traditionella notskriften ett bättre system än vad de digitala teknikerna kan erbjuda? Är en vanlig bok bättre? I *IT och renässansmänniskans återkomst* skriver Sturmark (1997 s. 120) att det i framtiden kommer att handla om modig pedagogik: att våga använda IT och ta till sig möjligheterna som det erbjuder men samtidigt glömma att det är skillnad mellan kunskap och information. Jag vill undersöka hur gitarrpedagoger ser på detta, vad är vår roll som gitarrpedagog i framtiden om informationstekniken fortsätter att utvecklas. Sturmark tror i alla fall inte att vi kommer att bytas ut: ”Ingen lärare kommer att ersättas av IT. Den lärare som skulle kunna ersättas av IT, bör nog ersättas av en annan lärare” (Sturmark 1997, s. 120). Enligt Sturmark ska IT användas av elever i skolan för att samla in och bearbeta information, och då menar han att informationen omvandlas till kunskap. Vad är då pedagogens roll? Jag har valt att genomföra intervjuer med fem gitarrlärare som arbetar inom kulturskolan eller liknande arbetsplatser. Dessa respondenter har valts ut för att de använder YouTube i sin undervisning. Avsikten med intervjuerna är att försöka ta reda på vad andra gitarrpedagoger har för idéer om tekniken och hur de förhåller sig till den. För att få olika perspektiv så har jag valt att prata med gitarrpedagoger av olika åldrar och med olika mycket erfarenhet. Vissa av respondenterna har undervisat kortare tid än YouTube har funnits medan andra har längre erfarenhet.

1.2 Definitioner och begrepp

Playalong: en svensk webbaserad tjänst där det är möjligt att lära sig spela gitarr, trummor, bas, keyboard, saxofon, cello, fiol, sång med mera. Den startade 2002 av fyra instrumentallärare på Kulturskolan i Stockholm.

Spotify: en svensk online-musiktjänst som erbjuder möjligheten att kunna lyssna till musik med mera över Internet.

Yousician: en online musikundervisningstjänst som grundades i Finland 2010. Tjänsten är utformad som ett spel och har interaktivitet.

2 Bakgrund

I kapitlet presenteras YouTube ur ett historiskt perspektiv samt litteratur och tidigare forskning och undersökningar kring digitala hjälpmedel och YouTube i gitarrundervisning. Övriga digitala tjänster som liknar YouTube beskrivs samt en presentation av Webb 2.0. Vidare presenteras det teoretiska perspektiv som studien lutar sig mot.

2.1 Ett historiskt perspektiv

2.1.1 YouTube

YouTube startade i februari 15, 2005 av Chad Hurley, Steve Chen och Jawed Karim och blev en av världens snabbast växande webbsidor. Sajten köptes av Google i Oktober 2006 (Miller, 2007). I 2008 så har YouTube cirka 85 miljoner videoklipp samlade (Burgess & Green, 2009) och på YouTube:s egna nyhetssida går det att läsa att i dagsläget har tjänsten över en miljard användare (Youtube, 2016). Det är svårt att skaffa fram fakta om Youtube då det hela tiden ändrar karaktär och förhållandevis lite har skrivits om fenomenet. Är det en "social-network" sida, ett mediearkiv eller en plattform för att sprida information? En annan intressant aspekt av YouTube-fenomenet är att det inte bara är en plattform där konsumenten kan få tillgång till kultur, konsumenten kan även själv bli skaparen av kultur. Som det kommer att framgå längre fram i uppsatsen så påverkar det kvaliteten på kulturen vilket innefattar de YouTube-gitarrlektioner som är föremål för denna uppsats.

2.1.2 YouTube som utbildningsmedium

När YouTube nämns så tänker många förmodligen på roliga klipp med pianospelande katter och liknande som sprids via sociala medier. Andra populära YouTubekanaler⁴ på YouTube består av musikvideor och många artister har blivit framgångsrika tack vare YouTube. På 2010-talet så har det kommit fram smarta och

⁴ YouTubekanal, "En kanal på YouTube är hemsidan för ett konto. Det visar kontonamn, kontotypen, den offentliga video de har överfört, och alla användare information de har angett" (Google.about 2016).

välproducerade kanaler som är inriktade på utbildning snarare än underhållning. I onlineartikeln *Youtube not just a site for entertainment, but education* så nämns till exempel den framgångsrika kanalen *MinutePhysics* som har blivit en succé med sina tio minuter långa klipp som pedagogiskt förklarar allt från kemi till världshistoria (Cicconet, 2013).

Video lessons are uniquely appealing due to their multimedia nature: More complex information can be transmitted more effectively than in any other unidirectional way: Yet, most educators still choose writing a book as a method for sharing knowledge. In an age where digital tools for production are widely available and video sharing is easy and free, Youtube is underused as a media for knowledge transmission – especially since time is so scarce. (Cicconet 2013)

2.1.3 Webb 2.0

”Webb 2.0 skulle enkelt kunna förklaras som en ökad socialisering av Internet, en ökad interaktion mellan människor och datorer” (O'Reilly, 2005).

Konceptet som kallas Webb 2.0 började vid en brainstormingsession mellan Tim O'Reilly and MediaLive International. I kölvattnet av den spruckna IT-bubblan som inträffade under 2001 så menade många att Internet var överskattat. De som brainstormade kom dock fram till att det måste blåsas nytt liv i Internet och begreppet Webb 2.0 föddes (O'Reilly, 2005).

Professor José van Dijk vill dock varna för att vi kanske överdriver betydelsen av denna interaktion. I hennes artikel *Media, Culture & Society* (van Dijk, 2009) går det att läsa att om man tar en grupp bestående av 100 personer som är online så kommer en av dem att skapa något, 10 kommer att interagera med det på något sätt och de övriga bara se på. Hon menar att vi borde skilja på olika grader av deltagande för att försöka förstå vad interaktivitet på Internet faktiskt innebär. Förespråkare för sociala medier och ny teknik menar att Internet mycket tack vare YouTube har blivit ett slags ”social teknik för kunskap”. Här kan så kallade ”gör det själv” producenter (bottom-up) agera på samma villkor som (top-down) producerad media, det vill säga sådan som är producerad av experter och har någon slags industri bakom sig (Burgess & Green, 2009). Så jag som gitarrlärare kan alltså lägga upp min egen gitarrlektion och konkurrera med de stora musikförlagen.

Man skulle också kunna säga att Webb 2.0 frambringar en ny slags Internetanvändare, en som är mer engagerad och aktiv och som bidrar till och expanderar innehållet på Internet (OECD 2010) Denna användare kallas ibland för *prosumers*, alltså någon som både producerar och konsumerar innehållet på webben. Det finns även en politisk aspekt av Webb 2.0, nämligen frihetsbegrepp som att det ger mer makt till individer och mindre makt till institutioner (OECD 2010). Därför blir Webb 2.0 en utmaning till traditionella institutioner och strukturer såsom skolan.

2.1.4 PlayAlong

Tjänsten Playalong är skapad i Finland och precis som YouTube så erbjuder den musikvideolektioner. Hemsidan talar om att allt som är rutin kan göras via webben (playalongmusic 2016). På så sätt kan den "riktiga" lektionstiden ägnas åt elevens

frågeställning. De hävdar också att med denna teknik så börjar lektionen i hemmet och tillvaratar elevernas intresse och drivkraft. Även föräldrar kan bli involverade då de också kan ta del av onlinelektionerna. Det som skiljer PlayAlong från YouTube (förutom att de har betydligt färre användare och att allt är på svenska) är att medlemskap kostar pengar, det är endast inriktat på musiklektioner så att det är mindre risk bli distraherad av annat och att det finns en kvalitetskontroll av vilka som lägger ut lektioner på sidan.

2.2 Tidigare undersökningar och forskning i ämnet

"Den ökande digitalisering av skolan förändrar oundvikligen lärarens roll" fastslår rapporten Skoltuben (Internetfonden 2011). Här har det undersökts hur digitalisering har påverkat den svenska skolan, förvisso inte kulturskolan med det är ändå relevant då även den använder IKT⁵. Skoltuben är ett stort projekt som bland annat har undersökt inställningen till olika sociala medier som YouTube hos rektorer, pedagoger, lärarstudenter och gymnasieelever. Undersökningen har även försökt klarlägga hur dessa tänker att ett "YouTube för skolan" skulle kunna se ut, det vill säga ett liknande medium men speciellt anpassat för skolan. Utmaningen är inte att få tillgång till information utan att kunna sälla och strukturera i den informationsdjungel som Internet innebär (Internetfonden 2011). Rapporten konstaterar vidare att den rörliga bilden växer på Internet och kommer att finna sin väg in i skolan alltmer då mobila enheter blir allt vanligare (Internetfonden 2011). "Läraren byter roll från lärare till handledare vilket kräver anpassad/förändrad pedagogik. Läraren är inte längre "bäst" på allt, utan kan istället hjälpa eleverna att hitta rätt" (Internetfonden 2011). På grund av det så blir lärarens kompetens om IKT viktigare. Läraren blir en expert på lärande snarare än en expert på sitt ämnesområde, tycker de som undersökts. Detta skulle kunna ses som en provokation mot den traditionella instrumentalundervisningen som kan sägas vara baserad på en mästare och lärling-dynamik.

Rapporten tar upp frågan om lärarna är redo för den nya roll som de kommer att ha i framtiden. Vidare frågar tar rapporten upp frågeställningen varför skolan inte är bättre på att använda sig av YouTube. Det kan röra sig om kompetens, eller kanske svårigheter kring upphovsrätt och källkritik. "Webbplatser som YouTube används idag flitigt av elever utanför skolan och även privat av lärare – men rörlig bild på nätet som lärandeverktyg har inte slagit igenom till fullo" (Internetfonden 2011).

Toth har i sitt examensarbete, *Fyra lärare är fler än tre youtube-videor...eller?* (Toth, 2015) undersökt hur gitarrlärare använder YouTube samt andra digitala tekniker och sociala medier som till exempel Facebook, Soundcloud, Spotify och Ultimate Guitar med mera i sin undervisning. Här framgår att dessa tekniker skapar både för och nackdelar för läraren och även för elevens lärande. I intervjustudien som är gjord med gitarrpedagoger så konstaterar Toth att lättillgängligheten till de sociala medierna absolut underlättar lärarens arbete. Samtidigt framgår att det kan vara ett problem då eleven kan bli förvirrad av för många olika medier samt att den traditionella notläsningen kan bli lidande. De digitala verktygen och de sociala mediernas påverkan på elevernas lärande är dock något positivt enligt undersökningen.

⁵ Informations- och KommunikationsTeknik

För eleverna och studenterna är det naturligt att använda till exempel Facebook för kommunikation. Det kan sägas enligt resultatet att informanterna anpassar sig efter eleverna och anammar deras kommunikationsvanor för att stärka elevernas lärande. Det skulle kunna bero på att lärandet kopplas till vardagen, att eleverna och lärarna snabbt kan kommunicera med varandra och att lärandet blir mer kontinuerligt. (Toth, 2015)

En stor fråga som dyker upp i samband med YouTube-lektioner är kvalitetsfrågan. I den traditionella kulturskolan finns det naturligtvis en kvalitetskontroll av pedagogerna. Vem som helst blir inte anställd som gitarrpedagog. Men vem kontrollerar YouTube-lärarnas kvalifikationer? Berg Andersson (2012) har gjort en undersökning av femton olika gitarrlektioner på YouTube i sin uppsats, *Gitarrlektioner på Youtube- så ser de ut!* Här konstaterar han att kvalitetsnivån på dessa lektioner är väldigt olika och att vissa lektioner är helt enkelt usla. Andersson belyser problematiken då det kan leda till att elever som använder YouTube lär sig "fel" och sedan måste lära om vilket kan leda till att eleven tappat intresset. Pedagogiken saknar enligt Andersson sammanhang då YouTube-lärarna ofta lär ut en låt utan att nämna sådant som tonart, taktart eller hur eleven ska öva långsiktigt för att bli bra på att spela. Helt enkelt sådant som en vanlig gitarrlärare skulle kunna prata om i en traditionell gitarrlektion. Vidare konstaterar Andersson att lärarna använder det visuella mer än det auditiva i lektionerna. Det finns enligt Andersson en avsaknad av pedagogik i lektionerna och lärarna blir mer underhållande artister. Där finns dock fördelar med YouTube som att eleven själv kan välja när och vad han eller hon ska spela vilket kan vara inspirerande. Slutsatsen är dock att YouTubelektionerna är för dåliga för att ersätta traditionell undervisning men att det kan vara ett utmärkt komplement till den.

I sin bok *En Dator Per Elev-lärande i en digital skolmiljö* har Susanne Kjällander undersökt hur elever och pedagoger använder digitala verktyg i klassrummet (Kjällander, 2014). Hon konstaterar att läraren blir medforskande i den digitala lärmiljön (Kjällander 2014, s. 51). Detta skulle enligt Kjällander öka elevernas motivation. Det uppstår en ny relation mellan läraren och eleven då eleven och läraren utforskar något tillsammans, läraren har inte längre monopol på kunskapen.

Kunskapen blir alltså något som förhandlas fram gemensamt i stunden i den digitala lärmiljön. Elever och lärare är didaktiska designer och båda parter ikläder sig rollen som producent snarare än konsument. (Kjällander, 2014 s. 53)

Detta får mig att återigen tänka på situationen när en gitarrlärare tillsammans med en elev lär sig en låt från en YouTube-lektion. Ytterligare en aspekt av denna nya didaktiska situation är att eleven kan få agera expert. Kjällander poängterar att detta kan skapa enorma potentialer för lärande (Kjällander 2014). Även boken *Design För Lärande-ett multimodalt perspektiv* tar upp fenomenet och menar att det förändrar maktrelationen mellan den som undervisar och den som vill lära sig (Selander & Kress 2010, s. 19). En öppenhet uppstår och läraren och eleven kan prata om problem på ett annat sätt när inte läraren sitter inne med alla svaren.

Kjällander tar även upp en trend som onlinelärandet har skapat; nämligen att lärandet blir oberoende av tid och rum (Kjällander 2014). Eleven kan (förutsatt att denne har

dator och Internetuppkoppling hemma) "ta med" sig lektionen hem. Samma fenomen tas upp i Stig Roland Rasks bok *Hotbilder och Motbilder* där han argumenterar att det sker en uppluckring av lärandets koppling till tid och rum (Rask 2002).

Den som lärt sig hur man hittar informationen och omvandlar den till kunskap har i någon mening gjort sig oberoende av den läsning till tid och rum som den traditionella skolan [...] innebär. Världen ligger öppen och all kunskap är möjlig. (Rask 2002)

Vår syn på hur lärande går till kommer att förändras enligt Rask. Internet är ett nytt landskap för läraren som denne måste kunna navigera i. Internet ifrågasätter även normen att skolan är den bästa platsen för lärande (Rask 2002, s. 20). Tanken att eleverna skulle kunna stanna hemma och lära sig mer än vad de gör i skolan kommer enligt Rask att bli en stor utmaning för skolan. Rask pratar om grundskolan men jag ser i detta fallet ingen skillnad på hur det skulle kunna bli i kulturskolan.

I examensarbetet "*Nu har vi var sin dator – nu finns inga hinder!*" (Nilsson 2013) går det att läsa om farhågorna hos vissa musiklärare angående digitala verktyg i undervisning. Han har intervjuat åtta musiklärare från kulturskola, gymnasium och högskola angående deras attityder till IKT i undervisning. Många fördelar som IKT innebär kommer upp under intervjuerna men också några av de problem som kan uppstå: två av de intervjuade uttrycker en oro för att tekniken skulle kunna vara ett hot mot lärare och elever om skolledningen skulle ersätta undervisning i rummet med undervisning via länk. Framförallt skulle det kunna drabba landsbygden. Arbetet belyser också risken för att elever ägnar sig åt att titta på roliga klipp istället för att studera när YouTube finns tillgängligt och att de på det sättet tappar koncentrationen. Andra problem som tas upp är att teknik har en tendens att krångla och därmed ta upp lektionstid och att läraren måste ägna tid att sätta sig in i nya program hela tiden. Lärarna uttrycker en förhoppning om att de inte bara kommer undervisa via Skype i framtiden och menar att egentligen så är det inte så stor skillnad på hur gitarrläraren undervisar idag gentemot för tjugo år sedan, tekniken har dock gjort vissa moment mycket smidigare, som exempelvis att snabbt få tillgång till den låt som eleven önskar spela samt att kunna se hur gitarristen lägger ackorden.

2.3 Teoretiskt perspektiv

I Olga Dysthes bok *Dialog, samspel och lärande* betonar hon att lärande har med relationer att göra samt att lärande sker genom deltagande och samspel (Dysthe 2003). Vidare menar Dysthe att lärande är inte bara är det som sker i elevens huvud utan det har med omgivningen att göra (Dysthe 2003). En annan författare, utbildningsforskaren Roger Säljö, skriver i sin bok *Lärande i praktiken - Ett sociokulturellt perspektiv*, att med sociokulturellt perspektiv menas att människan har skapat den värld hon lever i. Hon har skapat verktyg som språk och så kallade artefakter, det vill säga de verktyg som vi använder oss av i vardagen (Säljö 2014 s. 29). Om vi vill förstå lärande och utveckling måste vi integrera artefakterna i vårt tänkande, menar Säljö (2014). Vi har till skillnad från djuren skapat något vi kallar för kultur. Enligt Säljö är kultur "den uppsättning av idéer, kunskaper och andra resurser som vi förvärvar genom interaktion med omvärlden" (Säljö 2014 s. 29). YouTube är i högsta grad ett sådant verktyg. Genom att titta på hur vi använder verktyget, i föreliggande studie YouTube, kan med Säljös resonemang se hur ett lärande sker utifrån detta perspektiv: verktygets. Lärarens

egna kunskaper är inte föremål för denna undersökning, utan hur denne använder sig av verktyget YouTube som en del i sin pedagogik.

Säljö diskuterar ytterligare ett fenomen i samma bok. "Våra sätt att bete oss, tänka, kommunicera och uppfatta verkligheten, är formade av sociala och kulturella erfarenheter och kan inte i särskilt stor utsträckning förklaras med hänvisning till instinkter eller genetiskt programmerade reflexer och beteenden" (Säljö 2014 s. 35). Vi lär oss alltså i den värld vi har skapat åt oss själva. Säljö har tidigare tagit upp frågan om lärande ur ett sociokulturellt perspektiv, bland annat i *Lärande & Kulturella redskap* (Säljö 2013). Han vill att vi ska se lärande som ett samspel mellan individer, kollektiv och även de tekniska redskap som individen har tillgång till. Vidare menar han att det är viktigt att studera hur människor behärskar de kunskaper och färdigheter som utmärker det samhälle och den tid de lever i. Enligt Säljö sker lärande genom deltagande i aktiviteter, det är miljön som formar individen (Säljö 2013). I denna uppsats kommer det att framgå hur fem pedagoger gör just detta: Hur de behärskar redskapet YouTube. I den kultur dessa pedagoger verkar, nämligen kulturskolor i Stockholmsområdet 2016, är tillgången till teknik såsom webbplattformen YouTube i det närmaste en självklarhet, både för pedagogernas elever och pedagogerna själva.

En annan pedagogisk teoretiker med ett sociokulturellt perspektiv, Olga Dysthe, skriver i sin bok *Dialog, samspel och lärande*, att vissa av dessa redskap inte bara fungerar som stöd för lärande. De även förändrar den kognitiva processen (Dysthe 2003). Redskapen kan till exempel påverka minnet hos dem som använder dem.

Gitarrektioner på YouTube faller under den kategori, som i sociokulturella sammanhang kallas för externalisering av mänsklig kunskap (Säljö, 2013, s.51). Precis som man använder en receptbok för att inte behöva komma ihåg hundratals recept utantill, kan gitarrläraren använda datorn för att hämta eller lägga ut information. Säljö kallar detta för externa minnessystem (EMS) (Säljö, 2013).

Genom EMS skapas således nya minnesfunktioner och nya minneskapaciteter i samhället. Dessa kompletterar det mänskliga minnet, men de skiljer sig också åt på många viktiga punkter och fungerar på andra sätt. EMS är inte privata utan de är kollektiva och mer offentliga till sin karaktär. EMS byggs upp inom ramen för verksamheter och de måste också vara organiserade så att de passar särskilda syften. För att kunna interagera med dem måste därför individen ofta ha genomgått en tämligen avancerad kognitiv och kommunikativ socialisation. (Säljö 2013, s. 52)

Som vi kommer att se återspeglas detta i intervjuerna med de fem gitarrpedagogerna. De använder YouTube för att lägga ut sin kunskap så att eleverna kan ta del av den. I det följande kommer jag att fråga mig, hur dessa tankegångar korrelerar med gitarrpedagogernas syn på tekniken. Alla teoretiker ovan använder sig av ett sociokulturellt perspektiv. I denna studie är perspektivet detsamma. Därför har jag försökt att titta på hur YouTube används som ett redskap av pedagogerna och eleverna. Det finns många saker jag inte tagit upp. Till exempel så skulle man kunna fråga sig hur mycket utbildning pedagogerna har i IKT eller hur bra tillgång man har till YouTube i exempelvis olika samhällsklasser men sådana frågor skulle falla utanför det perspektivet som den här undersökningen har.

I Gunilla Lindqvist's bok *Vygotskij och skolan* står det att läsa att elevens situation bestäms av den sociala miljö han denne befinner sig i (Lindqvist, 1999). Därmed blir läraren en organisatör av denna miljö. Enligt Lindqvist liknar Vygotskij lärarens roll vid en rickscha- eller spårvagnsförare som använder sig av teknik för att utföra sitt arbete:

Där han ersätter böcker, kort, lexikon och kamrater fungerar han som rickschaföraren, som ersätter hästen. Då läraren, i likhet med rickschaföraren, uppträder som en del i uppfostringsmaskinen, uppträder han ur vetenskaplig synvinkel inte som uppfostrare. Som sådan uppträder han blott när han håller sig i bakgrunden och kallar fram miljöns mäktiga krafter, riktar in dem och får dem att tjäna uppfostran. (Lindqvist 1999 s. 22)

Synsättet blir intressant när man funderar över IKTs inflytande i undervisningen idag. Blir lärarens roll mer och mer att vara en guide i informationsdjungeln? Jag ser en koppling mellan Lindqvists tankar om pedagogen som ledsagare och hur lärarna i den följande studien beskriver att de använder YouTube. Pedagogerna använder sig av tekniken men har inte själva insikt i hur en dator egentligen fungerar eller hur webben fungerar rent tekniskt. De behöver inte heller ha det utan de använder tekniken för att inspirera eleven och sig själv och ibland styra eleven i informationsdjungeln. Ett grundläggande sociokulturellt perspektiv är att våra så kallade redskap *medierar* verkligheten för människor i konkreta situationer (Säljö, 2014). Artefakterna är inte bara döda objekt, utan mänskliga kunskaper har byggts in i dem.

Vi måste se och förstå hur tänkande utövas av människor som agerar i sociala praktiker med hjälp av artefakter. (Säljö, 2014 s. 8)

Persondatorn är ett bra exempel på en sådan artefakt, enligt Säljö. Tekniken är "osynlig" för den som använder den, förutom i de få fall då användaren faktiskt förstår tekniken. För någon som är helt ny i förhållande till persondatorn så är det bara ett dött föremål men i vår kultur använder vi datorn hela tiden för att agera med omvärlden. Mediering innebär alltså att det finns ett slags raster mellan oss och verkligheten som hjälper oss att agera inom ramen för en viss praktik (Säljö 2014, s. 100) "Mediering innebär således att människan samspelar med externa redskap när hon agerar och varseblir omvärlden" (Säljö, 2013 s. 26).

3 Metod, intervju

Jag valde kvalitativ forskningsintervju som metod för att jag ville få information från ett antal pedagoger med olika erfarenheter. Intervjuerna var semistrukturerade med en deltagare i taget. Intervjun bestod av ett tiotal frågor som var ganska öppna. Temat var just hur lärarna använder sig av YouTube och hur de upplever den dynamik som uppstår när tekniken introduceras i undervisningssituationen. Min förväntning var att intervjuerna skulle belysa problem och möjligheter jag själv inte sett. Per-Gunnar Svensson & Bengt Starrin (1996 s. 55) beskriver att målet med kvalitativ intervju är att upptäcka vad som händer, snarare än att studera omfattningen av någonting som är på förhand bestämt. Jag har alltså haft en induktiv förhållning till intervjuerna och jag har försökt så mycket som möjligt att inte färga frågorna med mina egna åsikter om ämnet.

En enkätundersökning skulle endast visa hur många som använder YouTube eller inte och inte komma in på djupet i huruvida YouTube ev. påverkar oss som gitarrpedagoger och förändrar vår roll och vårt beteende. Judith Bell (1993 s. 90) menar att intervju-tekniken har den fördelen att intervjuaren kan komma med följdfrågor och att svaren kan fördjupas. Risken för skevhet är inte stor då det jag frågar om inte säger något om hur bra eller dålig läraren är. Om så varit fallet så fanns ju risken att respondenten svarar på ett sätt för att framstå som ”duktigare” pedagog än vad han faktiskt är.

3.1 Urval

Deltagarna valdes ut efter att jag har frågat om de använder YouTube. Vissa deltagare visste jag på förhand hade egna kanaler med lektioner på YouTube, vilket indikerar att de är mycket aktiva användare av webbplattformen. De övriga angav att de inte själva har lagt upp lektioner, men att de använder sig av andra pedagogers lektioner. Jag var således ganska övertygad om att alla respondenter skulle ha mycket att säga om ämnet i fråga. Samtliga deltagare har internetuppkoppling på sina arbetsplatser. Jag valde respondenter med olika yrkeserfarenhet. Vissa har börjat arbeta efter YouTube's intåg i musikskolan, och en har jobbat längre än vad YouTube har funnits. Samtidigt eftersträvade jag att få deltagare med olika genre-bakgrund, även om de flesta är mest fokuserade på så kallad populärmusik i första hand. Samtliga deltagare är män.

- Respondent 1 har arbetat som gitarrpedagog i fyra år och har mestadels nybörjare i åldrarna sju till högstadiålder på akustisk gitarr.
- Respondent 2 har arbetat som gitarrpedagog sedan 2004 och arbetar på olika skolor med skiftande åldersindelning, och undervisar både nybörjare och mer avancerade elever i akustisk gitarr. Han har även kurser och privatelever med specialisering på Gypsy Jazz.
- Respondent 3 har undervisat i akustisk gitarr i ungefär 13 år. Han vill helst inte begränsa sig till en viss genre men undervisar gärna i folk- eller singer/songwritertraditionen. Eleverna är i åldrarna nio till 22.
- Respondent 4 har undervisat elgitarr i cirka 24 år i Jazz, Pop och Rock med mera men har även undervisat i andra genrer.
- Respondent 5 har undervisat i cirka ett år i både akustisk och elgitarr, mest nybörjare.

3.2 Genomförande

Jag tog kontakt med respondenterna genom att träffa dem personligen och fråga om de kunde tänka sig att ställa upp på en intervju. Sedan kom jag till deras arbetsplats eller så träffades vi på SMI efter att jag hade försäkrat mig om att vi kunde sitta ostört. Intervjuerna varade mellan 30 till 45 minuter vardera. Respondenterna filmades med videokamera (Zoom q4) då jag ville få med kroppsspråk och för att jag skulle kunna koncentrera mig på frågorna och sen titta på intervjuerna i lugn och ro och se om jag hade missat något i kroppsspråket. Intervjuerna var halvstrukturerade (Patel & Davidson, 2008 s.71-73), ett tiotal frågor med vissa följdfrågor. I vissa fall berodde följdfrågan på om respondenterna svarade ja eller nej på den tidigare frågan. Den övergripande frågan var att jag bad respondenten berätta om hur de använder YouTube i sina lektioner, gärna med ett konkret exempel. Sedan undrade jag hur lärarna upplever att det förändrar arbetssituationen. Påverkar det elevinflytandet, instuderandet eller något annat som jag kanske inte själv tänkt på? Vidare frågade jag om pedagogerna ser övervägande för- eller nackdelar med den nya informationstekniken, kan det vara ett hot mot gitarrlärarkyrket och hur kan framtiden se ut?

Jag försökte ha ett så öppet och avslappnat klimat som möjligt och jag försökte vara uppmärksam på om intervjun tar en riktning som jag inte hade förutsett, utan att tappa tråden. Jag försökte lyssna med det som Svensson & Starrin (1996 s. 67) beskriver som *det tredje örat*, det vill säga försöka vara uppmärksam på sinnesstämningar och känslor som uppstår under intervjun. Vid några tillfällen kom det oväntade svar och då bad jag respondenterna att utveckla sina tankar.

3.3 Tillförlitlighet

Trovärdigheten i intervjuerna baserades på deltagarnas kompetens i sina yrken. De är kvalificerade att förstå frågorna och sätta dem i ett sammanhang, det vill säga deras egen arbetssituation. Jag känner deltagarna ytligt men bra nog för att avgöra om de svarar ärligt. Filmkameran som användes hjälpte till att upptäcka signaler i kroppsspråk och liknande som kunde avslöja om respondenten till exempel såg osäker ut vid ett visst svar eller kanske var ironisk, helt enkelt uttryckte känslor som inte skulle kommit fram lika tydligt i en text. Sedan försökte jag fånga den informationen som jag ansåg viktig i sammanhanget utifrån det teoretiska perspektiv som jag använde. I min redovisning av vad respondenterna sa har valde jag att inte ta med när respondenterna stakade sig eller sa fel. En viss modifiering har tillämpats för att underlätta läsningen. Samtidigt var min egen kunskap om ämnet och mina erfarenheter som gitarrpedagog något som gjorde att jag kunde tolka informationen från respondenterna på ett vettigt sätt. Jag kunde sätta mig in i de situationer som de beskriver och komma med följdfrågor utifrån mina egna erfarenheter. Vetenskapliga studier ska vara objektiva och inte påverkas av forskarens personliga värderingar säger Hwang & Nilsson (1995, sid 8). Därför försökte jag i största möjliga mån att låta respondenterna tala fritt utan att avbryta eller styra samtalet. Jag undvek att fråga saker som "tror du att YouTube-lärarna kommer att ta ditt jobb" utan frågade istället: Vad ser du för för- och nackdelar med YouTube. På det sättet ville jag få fram deras spontana svar på frågan utan att färgas av mina egna värderingar.

3.4 Bearbetning och analyser

När intervjuerna var genomförda transkriberade jag dem ord för ord. Samtidigt förde jag anteckningar när jag upptäckte något intressant så att jag kunde komma tillbaks till det senare. Efter transkriberingen gick jag igenom intervjuerna och markerade gemensamma nämnare och information som jag ansåg relevant med olika färger. Sedan utgick jag ifrån mina forskningsfrågor och grupperade svaren och det som sades i kategorier för att se likheter och skillnader bland de olika respondenternas svar. Jag försökte få informationen att "tala till mig" och att inte se på texten med mina egna förutfattade meningar.

3.5 Etiska överväganden

Innan intervjuerna informerade jag deltagarna om att de är anonyma, att de kan dra sig ur när som helst och vilken roll de har i studien. Jag informerade även om att endast jag själv och ev. min handledare kommer att studera videoupptagningarna och att all information kommer att behandlas konfidentiellt. Deltagarna ska även få information ifall uppsatsen av någon anledning skulle spridas utanför institutionen (SMI) och i så fall ska det godkännas av deltagarna.

4 Resultat

I kapitlet presenteras resultatet av de analyser jag gjort av intervjuerna. Olika teman som presenteras är *fördelar för läraren*, *Vem gynnas av informationstekniken? Vad kan YouTube-lektionerna inte göra?* *Framtidsvisioner*, *problem med YouTube i undervisningen* och *gitarrläraren som guide/ledsagare*. Här beskrivs respondenternas syn på hur användandet av YouTube påverkar lärarens arbete och elevens lärande.

4.1 Fördelar för läraren

4.1.1 YouTube som extralektion

YouTube är ett exempel på hur Internet kan förändra tid- och rumsaspekten av undervisning. Om en lärare lägger upp en lektion på YouTube så kan han hänvisa till den lektionen till sina elever. Det gör att eleven kan sitta hemma och titta på lektionen när det passar. Flera av respondenterna arbetar på detta sätt.

[...]så har jag letat upp lektioner som jag använder som komplement till min egen undervisning, så istället för att lägga mycket tid på att visa på en lektion hur man ska göra för att spela en viss låt så har jag letat upp nån som gör en lektion som jag tycker är bra på YouTube och så har jag skickat med den hem istället för att skicka med ett papper. (Respondent 1)

I det här fallet har läraren använt en video som någon annan har gjort, en andra lärare. Eleven har alltså fått ytterligare en pedagog att få information ifrån. Respondent 4 som har flera egna lektioner på YouTube berättar att han ofta skickar med YouTube-lektioner som han har gjort själv som en slags extraresurs åt eleverna. Han hänvisar till att lektionerna på Kulturskolan är tidsbegränsade och YouTubelektionerna faktiskt ger

eleverna mer tid med sin pedagog. Detta är enligt honom en ny situation för gitarrläraren.

[...]som förr, innan YouTube framför allt så var det ju bara lektionen liksom. Många elever hade bara 20 minuter 30 minuter sen var det inte så mycket mer och övade dom inte då...då blir det ju inte så mycket musik liksom så för dom att bita i. (Respondent 4)

Även respondent 5 använder YouTube som en förlängning (i tid och rum) av lektionen:

Det finns ju en mängd instruktionsvideos så jag försökte filtrera genom några stycken och hitta nån som jag tyckte var bra och pedagogisk och framför allt visuellt tydlig, så att mina elever kunde då sitta hemma och få liksom det här extra stödet när jag inte fanns där. (Respondent 5)

Eleven kan ta med sig läraren hem på ett sätt. Det är just detta som Rask skriver om när han frågar om skolan är den bästa platsen för lärande (Rask, 2002). De respondenter som jag pratat med ser endast denna förlängning av undervisningen med hjälp av IKT som en fördel men Rask menar att "här finns en av skolvärldens största framtidsutmaningar" (Rask 2002 s. 20).

Respondent 4 är den som förmodligen har mest erfarenhet av gitarrlektioner på YouTube och PlayAlong. Han har många lektioner på sin egen kanal både för nybörjare och avancerade elever och han kan hänvisa till sina egna lektioner i sin undervisning. Han säger att han delvis började göra dessa lektioner för att komma förbi problemet med den motsägelsefulla information som kan uppstå när en annan digital lärare säger något annat. Genom att göra egna lektioner så har respondenten kontroll över innehållet i YouTube-lektionen. I förlängningen kan alla ta del av dessa lektioner, inte bara hans elever utom vem som helst (lektionerna är textade på engelska). På det sättet blir han en "gör det själv" producent för han har inget produktionsbolag som står bakom men samtidigt är han en utbildad expert på det han undervisar.

4.1.2 YouTube som visuellt instuderingsverktyg för läraren

I min analys av intervjumaterialet upptäckte jag att en vanlig situation som uppstår är att läraren använder en YouTube för att själv lära sig en viss låt. Det är ofta en låt som en elev har önskat spela. Respondenterna använder YouTube för att själva se hur artisen/gitarristen spelar och till exempel lägger ackord. Just fördelen att kunna få den visuella informationen betonas av respondenterna.

Förut så hade jag liksom bara lyssnat på det och så analyserat vad det är för typ av spel och så[...]nu så kollar jag på YouTube hur dom spelar och exakta läggningar och såna där saker och sen så kanske jag gör en liten avvägning om jag ska förenkla det. (Respondent 2)

[...] om man går in och kollar på nån artist hur dom spelar och hur dom lägger ackorden och hur dom plockar och såna saker så kan jag såklart lära mig nånting därifrån. (Respondent 2)

Det är alltså läraren själv som lär sig ifrån YouTube och inte eleven i det här fallet. Läraren använder informationstekniken visuellt vilket tidigare hade varit besvärligt. Pedagogerna hade behövt komma över en videoinspelning vilket hade varit dyrt och tids-

krävande om det nu ens finns utgivet material med den låten som eleven önskar spela. Många gånger är de så kallade YouTube-klippen upptagningar som någon har gjort med telefonkamera eller liknande och finns inte att få tag på genom någon organiserad försäljning. Det är även värt att notera att läraren i det här fallet inte använder instruktionsvideor utan tittar på "live-klipp" med artisterna. Instruktionsvideorna är ju faktiskt designade för att man ska lära sig från dem men de så kallade live-klippen är ju inte alls gjorda för det ändamålet. Pedagogen tycker kanske att han själv är bättre på att avgöra hur någonting ska spelas eller kanske inte riktigt litar på de här lektionerna då det inte finns någon kvalitetskontroll?

Det är dock i detta fall läraren som sitter inne med förmågan att kunna tolka det som han ser. Det krävs kunskap och musikaliska färdigheter för att kunna titta på en videoinspelning av en gitarrist och sedan spela det själv. Det måste även till pedagogiska färdigheter för att avgöra om man ska förenkla för en viss elev och för att avgöra huruvida eleven är mogen för att spela en viss låt eller inte.

4.1.3 *Möjlighet att kunna hålla sig ajour med ny musik och bredda genrekunskaper*

Flera av respondenterna tycker att YouTube är bra som hjälpmedel för att hålla sig uppdaterad med ny musik. Med ny musik menas här de senaste hitlåtarna. Som gitarrlärare idag stöter man på gitarrelevanter med väldigt olika musiksmak, vissa gillar kanske en specifik typ av hårdrock, eller kanske Indiepop men många lyssnar naturligtvis på det som är mest populärt på radio. YouTube har dock tagit över radions roll som distributör av ny musik (Burgess & Green, 2009). Som gitarrlärare är det omöjligt att vara insatt i alla nya musikstilar som kommer och kunna tillfredsställa alla elevers olika smak men YouTube kan vara ett bra hjälpmedel för läraren att få tillgång till det som eleven vill spela.

[...] det ger mig en, framför allt kanske koll på vad som är populärt också, populära klipp och såna saker, både det och att jag kan se hur det ska spelas och genrebredd. (Respondent 2)

Här nämner respondent 2 även att vissa låtar bara är populära på YouTube, så kallade YouTube-fenomen. Samtidigt kan läraren öka sina egna genrekunskaper med hjälp av YouTube. Detta är ju utmärkt om läraren i framtiden ska fungera mer som en ledsagare i informationsdjungeln snarare än en mästare på en specifik stil som rapporten Skoltuben konstaterar (Internetfonden 2011). Respondent 5 nämner till exempel att han använder YouTube för att bli bättre på country-gitarr:

[...] det jag håller på med nu så surfar jag bara runt och kollar upp countrygitarrister...eh...countrylicks, .bra countrylåtar liksom försöker skapa mig en liten countrybubbla jag kan simma runt i. (Respondent 5)

Detta hade varit svårare att göra om inte YouTube fanns. Man vore tvungen att köpa dyra böcker eller videolektioner, förvisso skulle man kunna hitta mycket material på Internet men då utan den visuella fördelen som YouTube innebär. Om man bor i ett område där det finns mycket countrymusik så kan man hitta en privatlärare men det är

ju inte säkert att det finns där man bor. YouTube som fenomen är oberoende av var man befinner sig så länge man har internetuppkoppling.

Jag drar fördel av att jag har tillgång till YouTube för att det blir extremt lättillgängligt och det blir lätt att söka upp ganska specifika saker också...utan det...då måste jag lägga mer tid på att söka igenom litteratur, söka upp livespelningar, söka upp Dvd:r eller skivor som jag kan lyssna in mig på men jag får ju allt i ett nu via YouTube (Respondent 5).

Man kan i stort sett hitta vilken låt som helst som någon spelar med varierande kvalitet[...]om jag kör fast, då drar jag ut på YouTube, absolut. (Respondent 1)

4.1.4 YouTube som inspiration

Respondent 3 talar om hur han använder YouTube för att få inspiration, både för sig själv och för eleven. Han nämner till exempel en elev som gillar att spela upp klipp med bluesartister:

[...]jag tänker särskilt på en elev som spelar klassiskt men som är helt insnöad på Blues, han spelar upp (underförstått på YouTube) så mycket bra Blues för mig hela tiden så håren reser sig och det är ju YouTube, det är det som inte finns på Spotify. (Respondent 3)

Det är säkert inspirerande för eleven att kunna dela sin passion med pedagogen och se hur han blir inspirerad. Lite omvända roller gentemot traditionell undervisning där läraren har bestämt vad man ska titta på under en lektion, kanske? Eleven tar nästan över lärarrollen och läraren får lära sig om Bluesmusik som tidigare var okänd för honom. Som man kan läsa i *Dialog, samspel & lärande* så finns det tankar att lärande sker bäst när eleven är aktiv och själv undersöker och upptäcker saker (Dysthe 2003, s. 297). Dysthe menar att tekniken inte ska ersätta läraren utan snarare möjliggöra för eleven att ta över lärarrollen (Dysthe, 2003).

Men det kan naturligtvis vara så att läraren visar något för eleven för att inspirera henne. Tillgängligheten till detta enorma arkiv som YouTube är, det är något nytt, som att se nåt gammalt Django-klipp eller nåt som bara fanns på nåt gammalt arkiv förut, då är det ju jätteinspirerande med YouTube. (Respondent 3)

4.2 Vem gynnas av informationstekniken?

4.2.1 Ökar elevinflytandet?

Respondenterna ser endast fördelar med YouTubes inträde i musikskolorna. Men mest gynnas läraren då vi spar tid när vi förbereder lektioner. Det går helt enkelt snabbt att hitta den låt man söker och det går även snabbt att studera in den. Respondent 1 och 5 tvivlar på att elevinflytandet skulle öka med YouTube.

Jag kan inte tänka mig att det gör så mycket skillnad, jag kom ju med låtar som jag ville lära mig redan innan det fanns YouTube när jag gick på lektioner. Jag kommer ihåg att jag tog med mig inspelningar, jag hade hittat någon rackig MP3 som jag hade laddat ner [...] det är väl snarare en pedagogikfråga än nödvändigtvis en teknikfråga att lärare som kommer ut nu och börjar

undervisa har och tycker det är viktigt med elevinflytande. Det har gjorts en del forskning på just: vad gör lusten och vad gör det egna musikvalet för ens musikaliska utveckling? (Respondent 1)

...elevinflytande har nog mer att göra med läraren, vad den har för inställning. (Respondent 5)

Respondent 5 menar att han skulle lyssna till elevens förslag på låtar och försöka hitta dem oavsett om YouTube fanns eller inte. YouTube fungerar bara som ett hjälpmedel bland andra utom i vissa fall när en låt kanske endast finns på YouTube.

...så tror jag inte att YouTube påverkar elevens inflytande mer än att dom kanske hittar någonting specifikt på YouTube som dom sen kommer till mig och säger: - jag hittade det här och det vill jag fördjupa mig i kan du visa mig? Och då är jag väldigt positiv till det. (Respondent 5)

4.2.2 YouTube som kulturspridare

Respondent 1 uttrycker att YouTube gynnar alla:

All utveckling som får folk intresserade av att spela musik och som breddar att kulturen kommer ut till folk tror jag gynnar oss. (Respondent 1)

4.2.3 Identitetsskapande för eleven

Respondent 2 ser fördelen att det är lättare för honom att följa trender och veta vilka låtar som är populära. Samtidigt är YouTube ett redskap om man som gitarrlärare vill bredda sina genrekunskaper. Enligt respondent 3 är YouTube bra för eleven som i bästa fall blir självgående och lär sig från YouTube utan lärarens initiativ. De kan bidra till identitetsskapande hos eleven.

[...] det (YouTube) finns där, de (eleverna) vet om det och de kan med sin egen identitet, sin egen valfrihet, välja och känna att: det här gör JAG nu! (Respondent 3)

Respondent 1 är den som tydligast uttrycker ett demokratiskt perspektiv när det gäller YouTube i undervisning. Han menar att om YouTube gör så att barnen i skolan får mer glädje av undervisningen och i förlängningen intresserar sig för kultur så gynnar det alla. Även respondent 3 poängterar att YouTube är till för alla och att det faktum att vem som helst kan skapa kultur ger det en demokratisk dimension.

4.3 Vad kan YouTube-lektionerna inte göra?

Ett syfte med intervjuerna var att försöka få deltagarna att motivera varför de behövs som lärare: vad är det som de kan erbjuda som inte YouTube kan? Detta har visat sig vara ganska svårt för respondenterna att svara på samtidigt som de verkar ganska övertygade om att de fortfarande behövs som pedagoger. På den frågan så nämnde de ofta att läraren behöver sitta i samma rum som eleven, men det visade sig ganska svårt att definiera skillnaden mellan att sitta i samma rum och att undervisa via en datorskärm. I dagsläget förekommer inte ”live” undervisning via YouTube men det är ganska vanligt

med gitarrlektioner via Skype och det finns ganska mycket som tyder på att YouTube kommer att bli mer interaktivt i framtiden. Det finns redan videor på YouTube med en viss interaktivitet med så kallad 360-degreeteknik där den som tittar kan styra själv vad hon vill se (Michael Zhang, 2015)

Har du hittat ett sätt att förmedla någonting i rummet, personligt till en människa och du får den andra att förstå det, och vara med på det...det går inte att ersätta med en film tror jag.
(Respondent 3)

Det här säger alltså en av respondenterna men tvekar sedan vid frågan om det skulle vara någon skillnad om det gick och kommunicera interaktivt via YouTube.

Jag tror att...jag TROR...min hypotes är så här [...] det finns saker som sker i ett rum när det är två riktiga människor [...] ett finlir rent kemiskt som jag har en hypotes om att det finns där och inte en skärm kan ersätta. (Respondent 3)

4.3.1 Feedback till eleven

En av de främsta fördelarna med traditionell undervisning är enligt flera av respondenterna att de har möjlighet att ge feedback till eleven. När gymnasielever tillfrågades hur de skulle vilja att ett "YouTube för skolan" skulle se ut så svarade de att det är viktigt att eleverna får feedback av läraren (Internetfonden, 2011). Att kunna ge feedback och anpassa undervisningen efter elevens nivå är i dagsläget inte möjligt med YouTubelektioner utan sker bäst när man sitter i samma rum.

Jag kan feedbacka på vad det är som händer i elevens spel, jag kan anpassa min nivå efter hur det går för eleven. (Respondent 1)

Detta överensstämmer med vad Bo Nilsson säger i *Yttrandefrihet genom musik – estetiska uttrycksformer i ett vidgat inkluderingsbegrepp*.

Alltså, i interaktion med andra, mer kompetenta, kan vi oftast åstadkomma mera än vad vi kan uppnå helt på egen hand. I ett väl fungerande samspel ökar möjligheten att uppleva flow, att närma oss flowkanalen, vilket kan medföra ökat lärande och kreativitet. För att lärandet ska fungera på ett bra sätt krävs att deltagaren får musicera på den nivå han/hon befinner sig musikaliskt och motoriskt och samtidigt utmanas att höja utmaningen. (Nilsson 2011)

Att man lirar låten eller låtarna eller testat det direkt det man pratar om och det blir en direktkoppling liksom. Jag kan nog va så där intuitiv liksom att man: här märker jag att eleven behöver 'det här' och då hoppar man liksom. Det går inte på en videolektion. (Respondent 4)

[...] man skapar en bättre personlig kontakt tror jag om man befinner sig i samma rum än om man sitter från en skärm till en annan och jag tror också att mycket av min undervisning går ut på att jag vill skapa en relation till mina elever som inte bara är lärare/elev. (Respondent 5)

Båda respondenterna ser möjligheten att kunna ge feedback och direkt kunna "hoppa på" något som händer under en lektion som en avgörande fördel för traditionell gitarrundervisning. De är samtidigt medvetna om att teknikutvecklingen sannolikt kommer att kunna erbjuda interaktion i framtiden.

[...] men det märker man ju av redan nu som till exempel det här Yousician som har kommit nu [...] att det kommer software och mjukvara som lyssnar på en när man spelar [...] det är ju inte konstigt att tänka sig det är väl bara algoritmer precis som allt annat. (Respondent 1)

4.4 Framtidsvisioner

Respondenterna är tveksamma till att göra YouTube-lektioner istället för att undervisa på en skola men är samtidigt positiva till tanken att i framtiden kanske bedriva en viss undervisning på Internet om det vore lönsamt. Dock så behövs fortfarande mötet mellan eleven och läraren ske i samma rum för att undervisningen ska bli bra. YouTube-lektioner ses snarast som ett komplement till den traditionella undervisningen. Respondent 1 argumenterar att en traditionell gitarrundervisning fortfarande behövs då den har fördelar som inte YouTube har.

Det jag siktar mer och mer på att undervisa i är samspel och jag tycker att samspelet är något av det absolut viktigaste man kan lära sig som musiker, och samspelet finns ju inte på samma sätt tycker inte jag (underförstått: på YouTube) alltså: det här att i stunden åka iväg någonstans musikaliskt. Och vad är det för stämning i det här rummet just nu? Vart är vi känslomässigt? [...] Det är ändå lite det jag är ute efter. (Respondent 1)

Däremot skulle detta kunna komma att ändras om tekniken skulle bli tillräckligt avancerad att vi skulle kunna komma att vara mer interaktiva på YouTube i framtiden. Respondent 1 spekulerar även om hur ett datorprogram i framtiden skulle kunna ge feedback till en elev och att det redan finns program som till en viss del kan göra detta. Han nämner Yousician, ett Finlandproducerat program som ger feedback till användaren i realtid. Här suddas gränsen mellan datorspel och utbildningsprogram ut på ett intressant sätt:

Yousician claims to be the world's largest music educator, and with its reported 25 million people using Yousician products—in just four years—that position seems difficult to beat by any old-school music institute. (Priario 2015)

Någon större rädsla för att YouTube-lektionerna skulle innebära ett hot finner jag inte hos någon av respondenterna.

Jag har varit inne på diskussioner med folk om huruvida det är så att man ser det som att: - 'jamen då får ju YouTube göra mitt jobb' men jag tycker inte det. Utan jag ser det snarare som att det blir extra stöd och jag har svårt att se att det skulle ersätta vårt yrke helt och hållet just för att det är svårt att interagera, så som det är nu iallafall. (Respondent 5)

Respondent 4 belyser det faktum att det kan mycket väl vara vi som gör lektionerna i framtiden. Det är trots allt inte gitarrlärarens roll som är hotad (om den nu är hotad) utan snarare den traditionella gitarrolektionen på exempelvis Kulturskolan.

För samtidigt är det ju gitarrlärare som du och jag som kanske gör de här lektionerna och det kommer att vara mer och mer utbildade personer som liksom gör det här. (Respondent 4)

Respondent 2 är övertygad om att gitarrböckerna kommer att försvinna och att vi i framtiden kommer att se mer YouTube- lektioner för fler instrument och olika musikstilar.

4.5 Problem med YouTube i undervisningen

4.5.1 Avsaknad av kvalitetskontroll

Respondent 1 ser att det stora problemet med gitarrlektionerna som läggs ut på YouTube är avsaknaden av kvalitetskontroll. Han menar att han själv faktiskt är utbildad gitarrlärare och därför är kvalificerad att undervisa. YouTube-lektionerna kan göras av vem som helst. Det faktum att vissa lektioner har setts av en ibland nästan ofattbar mängd människor ser han inte som ett bevis på att just den lektionen skulle vara bra:

Om popularitet är lika med kvalitet? Ja det skulle det kunna vara, det skulle kunna vara någon som är rolig också. Eller snygg, eller spelar fort men fel. (Respondent 1)

Här uppstår alltså en konflikt mellan den institutionella undervisningens behov av kvalitetskontroll och YouTubes idé om att alla ska vara användare och producenter. I J. Burgess & J. Greens bok går det att läsa:

While most people can read, in print very few publish. Hence active contribution to science, journalism and even fictional storytelling tends to be restricted to expert elites, while most of the population makes do with limited and commercialized 'uses of literacy,' as Richard Hoggart pointed out half a century ago (1957). But the Internet does not distinguish between literacy and publication. (Burgess & Green 2009, s. 131)

4.5.2 För mycket valfrihet/information

Ett annat problem är att informationsmängden på YouTube kan bli överväldigande och det är lätt att bli distraherad.

Nackdelen med YouTube, det tror jag många som använder sig av YouTube känner igen sig i, är att smörgåsbordet är så stort att man lätt halkar snett och tappar koncentrationen och kommer in på något annat kul liksom, typ de bästa fotbollsmålen 2015. (Respondent 3)

Ytterligare ett problem som dök upp är det faktum att en så kallad YouTube-lärare kan säga emot den "vanliga" gitarrläraren. Detta kan bero på att det finns många sätt att spela en låt på, det kanske är en helt värdelös YouTube lektion som visar helt fel eller så kanske den "vanliga" gitarrläraren hade fel. Respondent 4 har börjat med egna YouTube lektioner just för att försöka undvika detta problem:

[...] en annan lärare säger någonting och om jag inte har kollat in det dessutom så kanske jag har missat någonting - han sa ju att det va...plektrumet ska man hålla så här och du säger så här liksom. Så man försöker begränsa den här informationen på något sätt. (Respondent 4)

Detta stämmer in med den tidigare forskning som Berg Anderson gjort där han konstaterar att en elev som lär sig fel och sen måste lära om lätt tappar intresset (Berg Andersson, 2012).

4.6 Gitarrläraren som guide/ledsagare

Som tidigare nämnts konstaterar rapporten Skoltuben att lärarens roll förändras från lärare till handledare (Internetfonden 2011). Precis som en oerfaren vandrare behöver en guide i vildmarken så behöver framtidens elev en guide i informationsdjungeln som Internet innebär. Respondent 1 säger: ”då försöker jag skärskåda grejerna jag skickar hem med dom så att det är en bra nivå på undervisningen så att det inte går för fort, så att det är bra vinklar, så att dom håller rätt och allt sånt”. Pedagog i det här fallet är den som avgör vad som är lämpligt för eleven att studera, vilka YouTube-lektioner som passar för eleven. Läraren är den som kan avgöra vem som ”håller rätt”.

Och sen så kan man liksom bredda sig på det sättet om man är i tonåren eller kanske går på gymnasiet och är i den åldern så tror jag att YouTube är ganska...ja man använder det ganska mycket och utvecklas i det...det som jag måste se till där som lärare är ju att han hittar rätt i det här då. (Respondent 4)

Detta överensstämmer med rapporten Skoltuben som menar att lärarens roll går från att vara en kunskapskälla till att bli en handledare (Internetfonden 2011).

4.7 Sammanfattning

Undersökningen visar att samtliga respondenter är mycket positiva till YouTube som hjälpmedel eller redskap i undervisningen. Det är en stor fördel att kunna ta del av det enorma arkiv som YouTube erbjuder och dela det med eleverna och till och med se att eleverna själva undersöker musik på YouTube utanför lektionstid. Man använder sig dock inte så mycket av gitarrlektionerna som finns där utan mer som ett visuellt verktyg för att studera in nytt material för att hålla sig ajour med ny musik och för att bredda sina egna genrekunskaper.

Samtliga respondenter är övertygade om att det personliga mötet alltid kommer att behövas för att det möjliggör interaktion och att läraren kan nivåanpassa undervisningen till eleven. Ingen av respondenterna uttryckte någon rädsla för den nya tekniken men ser ett problem i att utbudet kan bli överväldigande för en elev. Där behövs läraren som en ledsagare.

5 Diskussion

I avsnittet diskuteras hur det sociokulturella perspektivet kan kopplas till resultatet samt metoden som använts. Därefter tas konsekvenserna av YouTube i gitarrundervisning upp samt hur pedagogerna ser på problem som det kan medföra. Kapitlet avslutas med egna reflektioner.

5.1 YouTube ur ett sociokulturellt perspektiv

Om man intar ett sociokulturellt perspektiv på lärande finns inte kunskapen i artefakten i sig (datorn i det här fallet), utan kunskap föds i hur vi agerar och använder oss av datorn i ett socialt sammanhang. Min undersökning visar att de jag intervjuat använder YouTube på ett flertal sätt: Som visuellt instuderingsverktyg vid förberedelser av lektioner, som ett medel för inspiration under lektioner och även utanför, samt som ett sätt att förlänga lektionen. I några av fallen rörde det sig även om en form av kommunikation med eleven utanför lektionen, då vissa av lärarna hänvisar till YouTube-lektioner som de själva har gjort. Detta stämmer in med Säljös resonemang kring externalisering och externa minnessystem. Människan har en förmåga att "lägga ut" spår av sina insikter i omvärlden genom att skapa artefakter (Säljö, 2013). Respondenterna ser YouTube som ett hjälpmedel och ett redskap i undervisningen. De använder YouTube (och Spotify med mera) för att snabbt hitta den låt eleven önskar lära sig. De gör med andra ord precis det Säljö beskriver: när de lägger ut sina lektioner åt eleven, har eleven tillgång till en artefakt. I detta fall måste datorn snarast ses som artefakten. Eleven använder datorn för att komma åt "spåren av" lärarens insikter. Eleven medierar således kunskapen genom datorn som artefakt.

5.2 Metoddiskussion

Frågorna som respondenterna fick svara på, utformades utifrån att de skulle ge svar ur ett sociokulturellt perspektiv. Jag tycker att jag gjorde rätt som valde en kvalitativ undersökning och intervjuerna gjorde att jag upptäckte flera saker som jag inte hade förutsett. I efterhand ångrar jag att jag inte hade större åldersskillnad på respondenterna, det hade varit intressant att undersöka om äldre pedagoger har en annorlunda inställning till YouTube. Min tanke var att arbetslivserfarenhet var mer relevant än ålder. Min undersökning visade inte att det är någon skillnad på attityd angående YouTube mellan dem som har arbetat längre än YouTube har existerat och de som inte har det. Det hade eventuellt varit intressant att intervjua lärare från den klassiska musikvärlden, min tanke här var att de lärarna inte alls använder YouTube men det kanske är min fördom. Jag befارade att om jag intervjuade en klassisk gitarrlärare så skulle han inte ha någonting att säga.

Ett problem som uppstod under processen var att jag upptäckte att jag hade egna åsikter om YouTube i undervisning som inte stämde överens med de pedagoger som jag intervjuade. När jag läste litteratur och artiklar i början av uppsatsarbetet hittade jag många farhågor angående att släppa in ny teknik i klassrummet. Jag blev förvånad över hur lite det kom upp under intervjuerna och fick koncentrera mig för att inte styra intervjuerna i en riktning för att tillfredsställa mina egna åsikter.

Jag utformade frågorna utifrån det sociokulturella perspektivet, det vill säga frågor som fokuserar på hur pedagogerna använder YouTube som verktyg och hur det eventuellt påverkar eller förändrar undervisningssituationen. Jag valde bort frågor som till exempel hur mycket kunskap eller utbildning pedagogen har i teknik eller huruvida tekniken används olika beroende på samhällsklass, kön eller annat.

5.3 Konsekvenser av YouTube i undervisning?

Läraren gynnas av tillgången till YouTube som ett arkiv för att bredda sin genre-kunskap och eleven gynnas av att kunna låta sig inspireras av YouTube samt att kunna skapa sig en identitet och bli mer delaktig i vad som händer på lektionen. Både lärare och elev kan låta sig inspireras av den arkivskatt som YouTube innebär. Detta stämmer överens med Susanne Kjällanders resonemang om att läraren blir medforskande i undervisningen, när eleven kommer med ett YouTube-klipp som han stolt visar för läraren så kan detta inspirera läraren också (Kjällander, 2014). Elevinflytandet ökar dock inte så mycket visar resultatet av min undersökning. Det har mer att göra med lärarens inställning, menar respondenterna i den här studien. Det är en självklarhet att eleven ska spela det han är intresserad av, det stimulerar lärandet. Tanken att läraren ska styra vad som spelas ses av respondenterna som ett snävt synsätt. Eller så är eleverna så unga och nya till gitarrspel och inte vet vad de vill spela och då förväntas läraren bestämma, i vardera av fallen har YouTube inte förändrat situationen. Det som har förändrats är att det går snabbare att få tag i material men det är inte enbart YouTube:s förtjänst utan snarare Internet i stort. Respondenterna verkade vilja fortsätta undervisning på det traditionella sättet men med YouTube som redskap för inspiration och med tillgång till det arkiv som det innebär. Att vi gitarrpedagoger skulle "flytta in" på YouTube i framtiden tror respondenterna inte, mötet person till person kommer alltid att behövas.

Ett av skolans stora problem är att den är cyklisk, enligt Rask (2009, s. 9). Man upprepar helt enkelt vad man gjorde i fjol. Han menar vidare att en skola måste blicka framåt, det är ju framtiden som eleverna ska möta. Gör Kulturskolan i Sverige det? Är pedagogerna rustade för att möta den tekniska utveckling som pågår? De gitarrpedagoger som jag har intervjuat är positivt inställda till YouTube som redskap och samtidigt inte oroade att det skulle vara ett hot till den traditionella gitarrundervisningen. De menar att det "riktiga" mötet, det vill säga ansikte mot ansikte, alltid kommer att behövas framförallt för att det ger läraren möjlighet att kunna ge feedback och nivåanpassa lektionen. Detta överensstämmer med Bo Nilssons tankar om att den sortens interaktion kan medföra ökat lärande och kreativitet (Nilsson, 2011). Samtidigt har pedagogerna svårt att sätta fingret på vad det är som är skillnaden på att mötas i ett rum eller via en skärm om framtiden skulle erbjuda interaktiv undervisning via exempelvis YouTube. Under intervjuernas gång dök andra digitala tjänster som Yousisian upp eftersom denna tjänst har interaktivitet och på ett sätt "lyssnar" på den som spelar. Andra tjänster som dök upp i intervjuerna är Spotify som pedagogerna använder för att snabbt hitta den låten som eleven önskar spela, samt den svenska webbtjänsten Playalong som två av respondenterna har varit med att göra videolektioner åt. Playalong nämndes under intervjuerna som ett bra exempel på en videotjänst som inte är lika lätt att bli distraherad av då den endast erbjuder musiklektioner och ingenting annat. Dessutom slipper man oroa sig för att bryta mot upphovsrättsregler om man använder Playalong istället för YouTube.

5.4 Pedagogerna ser få problem med YouTube

Från mitt eget perspektiv var det förvånansvärt få farhågor om Internet i undervisning som kom upp under intervjuerna: problematiken kring upphovsrätt kom inte upp alls,

hotet att Kulturskolan skulle kunna spara pengar med ”IT- lösningar” som de så vagt kallar det och på det sättet skära ner på antalet lärare, etiska problem som YouTube och andra sociala medier innebär och det faktum att YouTube är en kommersiell webbsida med reklam och att de också noggrant bevakar användarna. Inte heller faran att lättillgängligheten till information skulle göra oss mindre benägna att komma ihåg saker som Harvardstudien *Google Effects on Memory: Cognitive Consequences of Having Information at Our Fingertips* påstår (Sparrow, Liu & Wegner 2011). Andra mer uppenbara problem som YouTube innebär är att IT och datorer kostar pengar och att lärare måste lägga tid på att sätta sig in i utrustning och programvara. För att inte tala om alla problem som datorer kan ställa till med när de kraschar. Och om de inte kraschar blir de utdaterade och måste bytas ut med jämna mellanrum. Böcker verkar ha en längre livslängd även om informationen i böckerna kan bli utdaterad. Inte heller dessa problem kom någon gång upp under intervjuerna. En av respondenterna kunde på frågan ”vad är de största nackdelarna med YouTube i undervisningen” inte komma på en enda negativ aspekt. Det är ju mycket möjligt att om jag hade frågat mer specifikt om till exempel YouTube och upphovsrätt så hade jag fått ett annat svar men jag ville styra intervjun så lite som möjligt och få respondenternas spontana tankar. Det är också möjligt att eftersom de jag intervjuade arbetar i Stockholm så känner de sig inte lika hotade att bli av med sina jobb som någon som arbetar i glesbygden kanske skulle göra. Den främsta negativa aspekten av YouTube som kom upp under intervjuerna var kvalitetsproblemet samt att det kan vara en distraktion. Detta kan tyckas lite motsägelsefullt då man samtidigt menar att YouTube gynnar alla i och med att vem som helst kan utöva kultur till skillnad från tidigare när stora produktionsbolag hade monopol på kulturutbudet. Då får man väl räkna med kvalitetsförsämring? Om lärarens roll förvandlas till rollen av en guide så spelar det inte heller så stor roll om det finns många YouTube-lektioner med dålig kvalitet, läraren kommer ju ändå att vara den som väljer ut den ”rätta” lektionen åt sin elev. Vissa av respondenterna förutspår att kvaliteten i framtiden kommer att höjas på YouTube-lektionerna, då blir kanske behovet av en ”guide” mindre?

Som resultatet visade så lägger vissa av lärarna upp egna lektioner på YouTube som en förlängning av lektionen, det är värt att poängtera att alla andra gitarrlärare (åtminstone i Sverige om de är på svenska) kan ta del av den lektionen åt sina elever.

5.5 Egna reflektioner

Respondenterna var överens om att YouTube ska användas som ett redskap av läraren, inte byta ut denne. Det håller jag med om helt och fullt. Jag håller även med om att vi inte ska flytta in vår undervisning på YouTube helt och hållet men kanske till viss del för att sprida vår kunskap och vara del av den kunskapsbank som YouTube är. Vi ska använda oss av fördelarna för att bredda elevens och våra egna kunskaper och för att låta oss inspireras och upptäcka tillsammans med eleven. Genom att fortfarande vara i rummet kan vi undvika de eventuella problem som tekniken kan medföra som att den kan vara distraherande och läraren är den som bestämmer vilken video som ska användas precis som han förut var den som valde bok åt eleven. Tekniken i sig är inte så intressant utan hur man använder den. Samtidigt kan lektionen och kommunikationen förlängas både i tid och rum och eleven kan ta med sig lektionen hem och titta på den när han vill. Det stimulerar eleven när lärandet blandas med vardagen och inte bara sker på en institution via en mästare och lärlingsmetod. Läraren blir en guide och

”more knowledgeable other” some kan ledsaga eleven men samtidigt vara medupptäckare vilket också stimulerar lärandet. För egen del har detta varit en tankeställare då jag ibland har elever som vill spela i en stil som jag inte alls är insatt i. Jag har nyligen haft några elever som har upptäckt gitarristen Andy McKee på YouTube. Han är ett bra exempel på ett YouTube-fenomen då han är mycket skicklig men samtidigt spelar på ett väldigt oortodox sätt genom att slå på gitarren och använda ovanliga stämningar. Min spontana reaktion när jag ser honom spela är att han är jättebra men jag inte orkar sätta mig in i hur han gör. Det blir nästan som att lära sig ett nytt instrument och det skulle ta för lång tid av lektionen att stämna om. Men under det här arbetets gång inser jag att det är mitt jobb att intressera mig för detta. Om han är en av de populäraste gitarristerna på YouTube just nu så är sannolikheten stor att elever kommer att vilja spela som honom. Istället för att tänka ”vi gör som i fjol” så borde jag upptäcka tillsammans med eleverna. Nu har vi delat YouTube-klipp med varandra fram och tillbaka och jag har lärt mig mycket själv. Jag är fortfarande den som kan tolka informationen med hjälp av min musikaliska utbildning och erfarenhet. Jag kommer även att överväga att göra egna lektioner på YouTube för att ”förlänga” lektionen, en ny tanke för mig. Jag hade tidigare mest sett YouTube-lektionerna som någonting som någon annan gör.

Slutligen tror jag det är viktigt att vi som är gitarrpedagoger blir bättre införstådda med vad som motiverar att Kulturskolan behövs i framtiden, framför allt om YouTube och liknande webbtjänster ökar och blir bättre på interaktivitet. Det behövs starka argument om politiker vill skära ner på lärartjänster ute i landet med motiveringen att barnen lika gärna kan lära sig genom att titta på YouTube.

5.6 Ett ord om upphovsrättsfrågan

En vanlig fråga som kommer upp i samband med Internet och undervisning är upphovsrättsfrågan. Enligt rapporten Skoltuben så är det många pedagoger som är rädda för att använda YouTube på grund av osäkerheten runt upphovsrättslagar (Internetfonden 2011). Man undviker helt enkelt att använda YouTube av rädsla att göra fel och går därmed miste om de möjligheter som tekniken faktiskt kan erbjuda. Nu ingick inte riktigt den aspekten i min frågeställning men det är värt att notera att frågan aldrig kom upp i någon av intervjuerna. Inte ens när jag frågade vad som är nackdelarna med YouTube i undervisning. På Skolverkets hemsida kan man läsa att man får lyssna på musik på YouTube i ett klassrum (däremot inte Spotify). Det är också tillåtet att lägga upp videor från till exempel skolkonserter om man har gjort musiken själv. I annat fall måste skolan ha en Musik-i-Media-licens (Skolverket 2016).

5.7 Vidare forskning

Samtliga respondenter är mer eller mindre övertygade om att undervisning i ett rum inte går att ersätta med undervisning via en skärm. En av respondenterna började prata om spegelneuroner men ändrade sig och medgav att han inte är kvalificerad för att redogöra för så avancerade begrepp. Det vore intressant att undersöka huruvida man lär sig bättre eller sämre via en skärm till skillnad från att sitta i samma rum. Det vore även intressant om man kunde hitta några som har lärt sig att spela gitarr enbart med hjälp av YouTube och jämföra deras kunskaper med någon som har gått i traditionell musikskola. Ytterligare ett område som vore intressant att forska på är de individer som gör YouTube-lektionerna. Vad har de för utbildning och meriter och hur har de

blivit så framgångsrika på YouTube (om de nu är det) och vad har de för arbetssituation jämfört med en vanlig gitarrlärare.

Litteraturlista

Bell, Judith (1995). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Berg Andersson, Mikael (2012) *Gitarrektioner på Youtube- så ser de ut!* Examensarbete Stockholms musikpedagogiska institut

Burgess, Jean & Green, Joshua (2009) *Youtube Digital Media and Society Series*. UK: Polity Press

Dysthe, Olga (Red) (2003) *Dialog, samspel och lärande* Lund: Studentlitteratur

Georgii-Hemming & Eva & Kvarnhall (2011) *YouTube som musikalisk erfarenhet In-
går i: Perspektiv på populärmusik och skola*. - Lund : Studentlitteratur. - 978-91-44-
06877-0

Hwang, Philip & Nilsson, Björn (1995) *Utvecklingspsykologi* Stockholm: Natur & Kultur

OECD (2010) *Inspired by technology, driven by pedagogy: A systematic approach to-
technology based school innovations*. OECD: Paris, France

Kempe, Anna-Lena & West, Tore (2010) *Design för lärande i musik*. Stockholm: Nor-
stedts Förlag

Kjällander, Susanne (2014) *En Dator Per Elev-lärande i en digital skolmiljö*. Lund:
Studentlitteratur

Lindqvist, Gunilla (1999) *Vygotskij och skolan*. Artikelnummer: 6739-01
ISBN:9789144007946

Miller, Michael (2007) *Youtube for you* Que Publishing

Nilsson, Bo (2011) *yttrandefrihet genom musik – estetiska uttrycks genom musik –
estetiska uttrycksformer i ett vidgat inkluderingsbegrepp*. Specialpedagogisk tidskrift -
att undervisa 3-2011

Nilsson, Claes (2013) *Nu har vi var sin dator. – nu finns inga hinder!*
Uppsats för yrkesexamina på grundnivå, Karlstads universitet/Musikhögskolan Inge-
sund

Patel, Runa & Davidson, Bo (1991) *Forskningsmetodikens grunder* Lund: Studentlitte-
ratur

- Persson, Magnus (2000) *Populärkulturen och skolan* Lund: Studentlitteratur
- Prensky, Marc (2001) *Digital Natives, Digital Immigrants* NCB University Press
- Rask, Stig Roland (2002) *Hotbilder och motbilder* Stockholm: Förlagshuset Gothia
- Rask, Stig Roland (2006) *När det gamla möter det nya* Solna: Ekelunds/Gleerups utbildning AB
- Betsy Sparrow, Jenny Liu & Daniel M. Wegner (2011) *Google Effects on Memory: Cognitive Consequences of Having Information at Our Fingertips* Science. 2011:333 : 776-778.
- Selander, Staffan & Kress, Gunther (2010) *Design för lärande - ett multimodalt perspektiv* Lund: Studentlitteratur
- Sturmark, Christer (1997) *IT och renässansmänniskans återkomst*. Stockholm: Norstedts förlag AB
- Svensson, Per-Gunnar & Starrin, Bengt (1996). *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, Roger (2013) *Lärande & Kulturella Redskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, Roger (2014) *Lärande i praktiken - Ett sociokulturellt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur
- Toth, Kristoffer (2015) *Fyra lärare är fler än tre youtube-videor...eller? Om gitarrlärares syn på användningen av digitala verktyg och sociala medier i undervisning* Uppsats för yrkesexamina på grundnivå, Karlstads universitet/Institutionen för konstnärliga studier
- Van Dijk, José (2009) *Media, Culture & Society* DOI: 10.1177/0163443708098245 2009; 31; 41
- Internetfonden (2011) *Skoltuben - En rapport för .SE om användningen av video som pedagogiskt verktyg i skolan*.
<https://www.iis.se/docs/Skoltuben-rapport.pdf>
- Cicconet, Marcelo (2013) *YouTube not just a site for entertainment, but education* NYU's Independent Newspaper April 7, 2013 [Accessed 2016-02-18].
http://www.academia.edu/2405104/YouTube_som_musikalisk_erfarenhet
- McLeod, Saul (2007 updated 2014) *Lev Vygotsky* Simple Psychology [Accessed 2016-01-03]
<http://www.simplypsychology.org/vygotsky.html>

O'Reilly, Tim (2005) *What Is Web 2.0* O'Reilly [Accessed 2016-04-17]
<http://www.oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html>

Priario, 2015 Yousician Is a Fast, Fun Way to Learn to Play Guitar Accesed 2016-02-02
<http://www.guitarworld.com/yousician-fast-fun-way-learn-play-guitar-video/25427>

Wennersten, Lina (28 mar, 2010) *Färre elever i Kulturskolan* [Accessed 2016-04-17].
<http://www.svd.se/farre-elever-i-kulturskolan>

Zhang, Michael (2015) *The First 360-Degree Interactive Videos Have Arrived on YouTube* PetaPixel accessed 2016- 03-10
<http://petapixel.com/2015/03/13/the-first-360-degree-interactive-videos-have-arrived-on-youtube/>

Playalong u.å accessed 2016-03-21
<http://www.playalongmusic.com/sv/om-playalong>

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/kollakallan/upphovsratt/lararguider/musik-1.154387>

YouTube u.å Accessed 2016-01-16
<https://www.youtube.com/yt/press/statistics.html>

Google u.å Accessed 2016-05-10
http://google.about.com/od/k/g/YouTube_channel_Def.htm

Bilagor

Bilaga I: Intervjufrågor

Berätta lite hur din undervisning ser ut. Kan du ge ett exempel på någon gång när du använt YouTube eller om det finns nåt specifikt sätt som du använder YouTube på?

Har du egen dator/platta eller telefon och uppkoppling eller står skolan för detta?

Har YouTube förändrat hur du undervisar eller din situation som lärare? I så fall hur?

Är instuderingen annorlunda om Y används?

Är interaktionen annorlunda mellan lärare/elev?

Vad kan du erbjuda som enskild gitarrlärare som inte en Y kan?

Vad ser du för för- och nackdelar (för dig som gitarrlärare) med informationsteknik som YouTube?

Upplever du så kallade YouTube-gitarrlektioner som ett hot eller ett hjälpmedel för gitarrlärare?

Med tanke på den utveckling som vi ser inom teknik och sociala medier, hur ser du på framtiden?

Skulle du kunna tänka dig att göra YouTubelektioner istället för att undervisa på en skola om du kunde leva på det? Motivera.

Vem gynnas mest av YouTube tror du? Du som lärare, eleven eller skolan du arbetar för?
